

9. V Andori

Ustanovitelj Opus Dei –
življenjepis sv. Jožefmarija
Escrivája.

16. Dec. 2018

↗ Nazaj na kazalo

Tam navzoči ubežniki so, preden so se poslovili, skupaj zmolili »Pozdravljena, Kraljica«. Pod nogami so začutili svobodno zemljo in se v ločenih skupinah napotili proti kraju Sant Julià de Lòria. Medtem ko so po poti molili rožni venec, so zaslišali blagodejno pozvanjanje zvonov, ki je

nenadoma v njih vzbudilo tisti neopisljivi občutek, ko se človek osvobodi in se otrese strahu. ***Deo gratias! Deo gratias!*** je sam pri sebi ponavljal oče tistega jutra, 2. decembra 1937.^[1]__

Ob vstopu v vas so jih zaustavili francoski orožniki in zabeležili njihova imena kot »politične begunce«. V nekem baru so si za zajtrk privoščili kavo z mlekom in sir z belim, mehkim, toplim kruhom. Prosili so, naj jim odprejo cerkev – prvo neoskrunjeno cerkev, ki so jo videli po letu 1936 –, in tam opravili obisk Najsvetejšega. (Maševati Jožefmarija ni mogel zaradi takrat veljavnih liturgičnih predpisov o postu.)^[2]__

Sredi dopoldneva so bili že nastanjeni v hotelu Palacín de Les Escaldes, nedaleč od mesta Stara Andora, ki je prestolnica kneževine. Popoldne so šli vsi skupaj v mesto, da

bi poslali telegram bratu Joséja Maríe Albarede, ki je živel v kraju Saint-Jean-de-Luz. Morali so se tudi cepiti in se fotografirati, saj so orožniki zahtevali slike za izdajo prepustnic. Nenadoma je Jožefmarijevo srce poskočilo, ko je sredi ulice zagledal talar. Gospod Luis Pujol, ki mu je peš prihajal naproti, pripoveduje, da se mu je bližalo šest ali osem mož, zelo slabo oblečenih in v razpadajočih čevljih. »Iz skupine,« tako se spominja, »je eden odprtih rok stopil naprej, me pozdravil ter mi dejal: Hvala Bogu, da vidimo duhovnika!«^[3] Tisti objem je bil začetek dolgotrajnega prijateljstva med gospodom Luisom Pujolom in Jožefmarijem, ki je tisto prvo srečanje izkoristil za to, da je poizvedel, kje bi lahko naslednji dan maševal.

Ko je bil telegram poslan in so bile tudi preostale zadeve urejene, je napisal dopisnico honduraškemu

konzulu, Pedru de Matheu Salazarju, s čimer je obvestil tudi vse svoje v Madridu:

Escaldes (Andora) – 2. dec. '937

Nadvse spoštovani prijatelj! Preden se vrnem na Pacifik, kjer me pričakuje José Luis, sem hotel obiskati to simpatično kneževino Andoro, kajti zaradi razmer v Španiji si ne upam iti do Madrida. Jutri se bom s svojim bratom Ricardom in preostalo družino odpravil v S. Jean de Luz. Naj prejmeta moj vdani pozdrav Mila in Consuelito.

Objem vam pošilja

Jožefmarija.^[4]

Nato so se vrnili v hotel, povečerjali in legli v posteljo s hvalevrednim namenom, da zmolijo rožni venec, preden zaspijo, kot jim rekel oče, ki je vedel, da od zaspanosti komaj še stojijo na nogah. (»Mislim,« piše

kronist, »da ga nihče ni uspel niti začeti. Čudi pa me to, da nismo pozaspali že medtem, ko smo si sezuvali špagarice.«)^[5]

Zjutraj je oče daroval mašo v cerkvi v zaselku Les Escaldes – ne več v tajnosti in na skrivaj, kot je maševal v Madridu in Barceloni, temveč z dostojanstvenostjo, ki jo predpisuje bogočastje. Bila je to maša dolgih in nepozabnih postankov. Mašniku je neprestano, kakor butanje valov ob obalno skalovje, na misel prihajal spomin na tiste, ki so ostali zadaj. Preden se je povzpел k oltarju, je navzoče prosil, naj jih priporočijo Gospodu. Med mašo se je pri spominu živih in pri spominu pokojnih dalj časa zadržal. (V spomin živih je bil vključen tudi škof apostolski upravitelj Vitorie, ki je tistega dne obhajal svoj god – Frančišek Ksaverij – in kateremu je poslal brzojavko z voščilom.)^[6]

Prispel je pričakovani telegram iz Saint-Jean-de-Luza, ki je bil poslan prejšnji večer, podpisala pa ga je Pilar, markiza de Embid in svakinja Joséja Maríe Albarede. Takole je pisalo: »Jacques Not bo jutri prišel po vas.« Celo popoldne so nestrpno čakali prihod avtomobila, toda avtomobila ni bilo od nikoder. Pojavil pa se je Josep Cirera, voznik, ki se ni mogel vrniti v Španijo. Če bi se vse skupaj zakasnilo za štiriindvajset ur, bi njihova begunska odprava propadla. Zaradi močnega snežnega meteža so gorske poti postale neprehodne. Glede pripetljajev zadnjega nočnega pohoda jim je voznik povedal, kakšna nevarnost jim je pretela in kako so morali ubrati drugo pot, ker so jih v eni od plitvin, ki naj bi jo prebredli, čakali obmejni stražarji.

Tistega dne je oče pisal Isidoru in pri tem previdno ovinkaril zaradi cenzure:

Escaldes (Andora) – 3. dec. 1937

Moj veliki prijatelj! Nejevoljen sem na teboj, ker mi nisi odgovoril na dve pismi, ki sem ti ju poslal: oktobra iz Prage in drugo iz Pariza sredi novembra.

Danes sem izkoristil priložnost, ko sem z nekaterimi prijatelji prišel na športni izlet v to kneževino Andoro, in sem ti želel nameniti te vrstice ter te zaprositi, da mi pišeš na dom mojega bratranca. Če se ne spominjaš, je njegov naslov: »Gospod Álvarez. Hotel Alexandre. Saint-Jean-de-Luz. (Francija).« Dovolj bo, da pismo nasloviš na moje ime, in on mi ga poslal, kamorkoli bo potrebno. Tako vseč mi je potovati!

Moja družina je odličnega zdravja in vedno vesela.

Prisrčen pozdrav tvojim bratom. Prav tako tudi babici, stricem in tetam.

Objem ti pošilja

Mariano

Danes ali jutri se odpravim k
svojemu bratrancu (Saint-Jean-de-
Luz), saj je pome poslal avto. Ljubeč
pozdrav.^[7]—

V Dnevniku so do potankosti
popisani dogodki tistih dni: »4.
december 1937 (sobota). Ura je
sedem zjutraj in sneži, ko se pričnejo
naše današnje aktivnosti. S snegom
prekrita pokrajina, ki nas obdaja,
nam danes kaže drugačen obraz
svoje krasote. Visoke konice gorskih
vrhov, odete v belino, sedaj odsevajo
prikupnejšo, manj robato lepoto.«^[8]—

Od hotela do cerkve v Andori, kjer je
oče maševal v navzočnosti svojih
spremljevalcev, je kak kilometer poti.
K maši prihaja tudi pet mladih iz
begunske odprave. Oče se
spoprijatelji z gospodom Luisom, ki
mu ponudi zajtrk pri sebi doma, nato

pa ga pelje na obisk k benediktincem iz Montserrat, ki so nastanjeni v šoli Meritxel.

Sneženje ne poneha. Očitno je odprava po čudežu prehitela sneg. Vsi brez prestanka govorijo o tem, da je prelaz En Valira zaprt, zato prehod v Francijo ni mogoč. Znajdejo se v silno mučnem položaju. Jih čaka avto na drugi strani prelaza?

Popoldan posvetijo dopisovanju. Razglednice v španščini, francoščini, angleščini. Pišejo sorodnikom, prijateljem in znancem ter jim skrajno diskretno, če prebivajo v republikanski coni, naznanijo, da so sami že zunaj. Dopisnica, ki sta jo Tomás Alvira in oče poslala svojemu prijatelju Pascualu Galbeju Loshuertosu, sodniku na Katalonskem sodišču, je bila prav kratka in ga ni spravljala v nevarnost: »Prisrčen pozdrav« ter podpis: »Jožefmarija – Tomás«.^[9]

Čas so izkoristili tudi za to, da dokončajo Dnevnik pohoda čez Pireneje. Vsak dan je bil eden od njih na vrsti za zapisovanje dnevnih dogodkov in tega so se še naprej držali. Ker pa so na nočnih odpravah uspeli le tu in tam na kratko zabeležiti kak pripetljaj, so lahko zdaj s skupnimi močmi poročilo razširili in dopolnili.^[10]_____

Zaradi hoje po skalovju v razpadajočih špagaricah je imel Manolo hudo ranjena stopala in ni mogel več hoditi. Za kratko pot iz Andore do Les Escaldes je potreboval avto. Oče pa je imel razbolele in otekle roke, zato mu jih je Juan masiral s salicilatom, misleč, da gre za revmo. Po dveh dneh, ko so otekline postajale vse večje, je opazil, da ima roke prerešetane s trnji, ker se je med plezanjem po gorah in pri zdrsih oprijemal grmovja. Z neskončno potrpežljivostjo mu je izdrl celih trideset bodic.^[11]_____

Minilo je pet dni vremenske nemilosti. Upanje jim je plahnelo in se zopet vračalo. Avtomobila, ki naj bi ga poslal brat Joséja Maríe Albarede, ni in ni bilo. Še vedno je snežilo. Šestega decembra se je naredil prekrasen dan. Opoldne jim je v jedilnici neki gospod naznanil, da bodo naslednji dan popoldne vsi pribežniki lahko odšli z avtobusom skupaj z drugimi člani odprave. Ob času večerje pa se je dobri gospod znova pojavil ter jim povedal, da zaradi obilice snega na prelazu ne bo mogoče oditi prej kot v dveh ali treh dneh. Sedmega je sneg ponehal in začel je pršiti dež. Neki vaščan, ki se je prebil čez prelaz, jim je prinesel nekaj pisem, poslanih iz francoske vasi Hospitalet, kjer naj bi jih čakal avto. Nesporazumi so bili razjasnjeni.^[12] Ponje ni bil poslan avto iz Saint-Jean-de-Luza, ampak taksist iz Hospitaleta. Ker pa je taksist svoj odhod zakasnil, je

naslednji dan naletel na neprehoden prelaz.

Če je vaščanu, ki je prinesel pisma, uspelo priti čez prelaz, zakaj ga ne bi mogli še oni prečkati v obratni smeri? Pomislili so tudi na to, da bi najeli goseničarja, a je bil tisti, ki so ga imeli v gorski koči, pokvarjen. Posvetovali so se z orožniki, ki pa so vztrajali pri tem, da je prelaz neprehoden. Morda je to priložnost, so si dejali, da pridobijo pomoč od poveljstva. V hotelu Palacín so bili nastanjeni polkovnik Boulard in izbrani oficirji Republike Francije, da bi branili kneževino ob morebitnih vdorih španskih milic. »Monsieur le Colonel« je na politične ubežnike, s katerimi se je dnevno srečeval v jedilnici, gledal z naklonjenostjo. Bil je to zajeten mož. Meril je dva metra v višino in nekaj manj v širino. Polkovnik, človek vljudne in mirne nravi, jim je svetoval, naj v tistih okoliščinah ne poskušajo doseči

francoske meje. Od tistega trenutka dalje so bili prijazni vojakovi pozdravi v jedilnici deležni le skopih odzivov.^[13]_____

Kot poroča kronist, so bili prav nadležni in samo Bog je vedel, zakaj je prelaz še vedno zaprt: »Potem ko smo ves dan vztrajali (oče pravi, da nevljudno), smo se pomirili. Zdaj smo že pripravljeni počakati, da se prelaz odpre, ampak naj se to zgodi kmalu! Zbrani ob peči v jedilnici se spominjamo naših, ki ostajajo na kalvariji rdeče cone. Oče se, vedno kadar se na to spomni, zelo užalosti. Treba je verjeti, da bo to obvezno čakanje nekaj zelo koristnega, če je Gospod tako odločil.«^[14]_____

V tistih dneh je oče maševal na različnih krajih: v kapeli šole Meritxel, v župnijski cerkvi Les Escaldes; na praznik Brezmadežne, 8. decembra, pa v Samostanu sv. Družine, ravno na dan, ko so

redovnice obnavljale svoje zaobljube. Kapela je bila skromna in obred preprost.

Gosto sneženje, ki je z belino prekrilo gore, hiše in ceste, je podaljšalo očetovo prisilno bivanje v Andori, od koder je s seboj ponesel spomin na prijetne klepete na domu gospoda Pujola. Mesec dni pozneje se bo v Pamploni, v svojih *Zasebnih zapiskih*, spominjal tistih večerov: ***Ko sem hodil ob reki, sem se spomnil tistih naših sprehodov po Andori, od prestolnice do Escaldes, ob večerih tako kot danes, po klepetu z dobrim gospodom dekanom.***^[15]

Duhovnik Luis Pujol, ekonom in dekan v Stari Andori, je z Jožefmarijem hitro navezal prijateljske stike. Prvi dan, ko je ta maševal v glavnem mestu, ki je v tistem času štelo nekaj več kot tisoč prebivalcev, je tujega duhovnika povabil k sebi domov. Gospod Luis je

stanoval v udobni hiši na glavnem trgu. Tam je imel svojo pisarno, majhno sobo, okusno opremljeno z delovno mizo, predalniki in policami, z naslanjačem in še tremi ali štirimi stoli. Stene je poleg razpela krasilo nekaj slik z verskimi prizori iz življenja sv. Ignacija in sv. Frančiška Ksaverija. Na njegovi pisalni mizi je vedno ležal snop pisem, ki jih je bilo treba preposlati iz ene v drugo špansko cono. Dekanova naloga, ki jo je prostovoljno sprejel, je bila, da pisma odpre, zamenja ovojnico in jih znova zapečati. V nekaterih posebnih primerih je bilo treba še vzdrževati korespondenco s tretjimi osebami. Toda zaradi sneženja je bilo dekanovo opravilo v tistih dneh prekinjeno.^[16]—

»Danes,« zapiše Pedro v Dnevnik 5. decembra, »nas dekan ni sprejel v omenjeni sobici. Skozi precej prostorno dvorano, ki ima videz jedilnice, nas privede v kuhinjo.

Dejstvo, da nas sprejme v kuhinji ob toplini peči, ima v Andori, v dekanovi hiši, enak pomen, kot če bi bil kdo v palači deležen časti od samega kralja.«^[17]

Gostoljubnemu gospodu Luisu so bili zelo hvaležni, saj jih je ob kozarčku in skodelici kave, s katero jim je postregla gospodinja, seznanil z novicami iz sveta; zlasti pa z dogodki v kneževini Andori, med katere je sodil prihod gospoda polkovnika ter upor Andorcev, ki so na prigovarjanje španskega ministra Fernanda de los Ríosa zavračali plačevanje dajatve škofu kraja Seo de Urgel.^[18] (Tradicionalni »dar« škofu je obsegal nekaj kopunov in kosov šunke ter dvanajst hlebov ovčjega sira, poleg tega pa kakšnih tisoč petsto pezet.)

Vabilo je bilo ponovljeno tudi naslednji dan. V kramljanju so vsi skupaj preživeli prijeten večer. Med

vračanjem v hotel vzdolž reke Valira, visoke zaradi obilnih padavin, je pihal mrzel veter, da je kar rezalo v lica.

Na praznik Brezmadežne je dekan povabil Jožefmarija na kosilo. Njun pogovor, ko sta bila sama, je moral biti zelo oseben. Gospod Pujol ga je gotovo povprašal o pohodu čez Pireneje. V Andoro so prihajale množice beguncev s svojimi zgodbami in tragedijami na plečih. Toda bolj kot pripovedovanje je na dekana globok vtis napravil premišljeni Jožefmarijev molk: »Najbolj me je presenetilo,« pričuje andorski dekan, »ko sem ga v zvezi z vsem, kar se je v tistih dneh zgodilo v gorah [...], slišal reči naslednje: ***Toliko sem pretrpel, da sem naredil sklep, da trpljenja sploh ne bom omenjal.*** In tako je tudi bilo, saj ga niti v tistih dneh niti pozneje nisem slišal govoriti o prestanih mukah.«^[19]

(Ne da bi s tem hoteli iskati ali ugibati o še večjem trpljenju, velja na tem mestu dodati, kar je oče zapisal v Pamploni 2. januarja 1938 v nov zvezek svojih *Zasebnih zapiskov*:

Spet sem začutil bolečine v stopalih, čeprav so otekline že skoraj popustile; ni namreč šlo za ozeblino, ampak za posledice dolgih dni na begu. Vemo pa, da Jožefmarija glede trpljenja ni bil pravič mehkužen.)^[20]

Zvečer je oče med svojimi opisal jedilnik, s katerim ga je pogostil dekan: različne predjedi, kaneloni, telečja glava, kotleti, slaščice ...

Kronist se poln občudovanja čuti dolžnega to zapisati v Dnevnik, a pri tem pozabi omeniti, kakšen je bil gostov apetit. Po tako dolgem in strašnem obdobju lakote, ki ga je preстал, je bila Jožefmarijeva zmožnost uživanja hrane zelo zmanjšana, do te mere, da mu skoraj ni bilo več do jedi.^[21]

Ni znano, kako se je razširila vest, da bo 10. decembra prelaz odprt in da bo ob pol osmih zjutraj v tisto smer odpeljal avtobus. Vstali so ob šestih, šli k maši, ki jo je oče daroval v župnijski cerkvi v Les Escaldes, ter imeli še čas pozajtrkovati in se pripraviti za pot. Trenutek panike. Potrebno je bilo plačati hotelski račun: osem oseb, osem dni, po dvajset frankov na dan, plus deset odstotkov. Skupaj 1408 frankov. Treba se je bilo pogajati, kajti z bornim preostankom denarja so morali pokriti še mnogotere stroške in nepredvidene okoliščine do prihoda v Španijo. Bili so tako na tesnem z denarjem, da si v Andorri niso mogli kupiti niti čevljev. S prošnjami in barantanjem so račun znižali na 1300 frankov, s čimer so bili zadovoljni tako sami kot hotelir. Medtem ko je potekalo to usklajevanje obračuna, so si popotniki nadelali vsa oblačila, kar so jih imeli, in si noge ovili s časopisnim

papirjem, zatlačenim za nogavice, da bi se zaščitili pred mrazom.^[22]

Dan je bil sončen. Ob osmih je odpeljal tovornjak s petindvajsetimi potniki na zasilno urejenih sedežih. Spet je bilo skupaj precej beguncev iz odprave, katere vođa je bil Josep Cirera. Ko so se peljali mimo zaselka Encamp, je motor zakašljaj in morali so sestopiti s tovornjaka. Nato so se peljali še kos poti in prispeli do vasi Soldeu, kjer je vozilo dokončno odpovedalo. Manjkalo je še štirinajst kilometrov do točke »Pas de la Casa« na mejni črti. Sprva so bile stopinje po plitvem in krhkem snegu prijetne. Korak za korakom pa so se začeli pogrezati do kolen. Staljeni sneg jim je premočil špagarice in časopisni papir, s katerim so si zaščitili stopala, se je ob stiku z vodo spremenil v mehko tekočo pasto. Tako so pri hoji čofotali po ledeni in neprijetni gošči. V vasici Pas de la Casa jih je čakal avtobus s štirinajstimi sedeži, ki je bil

hitro nagneten s španskimi ubežniki. Francoska brigada je očistila cesto od prelaza do Hospitaleta, kjer je bila carinska kontrola. Pokazali so svoje dokumente in prejeli dovoljenje za gibanje po Franciji le za štiriindvajset ur. Kljub vsemu je bil oče odločen, da se pred prihodom v Hendayo ustavi v Lurdu.^[23]_____

Našli so taksista, ki ga je najel Albaredov brat. Imel je starega citroëna, velikega, a premajhnega za osem oseb. Zaradi počasnosti mejne policije pri urejanju dokumentacije in očitne nejevolje šoferja je bil odhod zakasnen. Ko so zapustili Hospitalet, se je že nočilo in rahla megla je padala na zemljo. Čeprav so bili zaviti v časopisni papir in stisnjeni drug ob drugega v avtomobilu, so drgetali od mraza ter pri tem zaman poskušali razvedriti očeta. Namesto tega pa je bil on tisti, ki jim je pri Tarasconu začel pripovedovati o zabavnem

Daudetovem junaku, o slavnem
Tartarinu, hrabrem lovcu na leve.^[24]

Prespali so v Hotelu Central v Saint-Gaudensu, naslednje jutro, 11. decembra, pa so se ponovno strpali v citroëna. V Lurd so prispeli že zgodaj. Vse je bilo zaprto razen kripe v baziliki. Duhovnik, ki je Jožefmarija sprejel v zakristiji in se z njim sporazumeval v latinščini, je pokazal svojo nezaupljivost, ko ga je videl tako slabo oblečenega. Oče je prosil Pedra, naj streže pri maši, saj jo je nameraval darovati za njegovega očeta, ki je bil v težkem političnem položaju in oddaljen od verske prakse. Pedro je ganjen spremljal tisto mašo, kot tudi sam pravi: »Vtis, ki ga je v meni za vedno pustil ta izraz ljubeče duhovniške gorečnosti našega ustanovitelja do moje družine, je zagotovo prispeval k temu, da so se druge podrobnosti o tej njegovi prvi maši v Lurdu v mojem spominu zabrisale.«^[25]

Oče je maševal na drugem stranskem oltarju na desni strani glavne ladje, blizu vhoda v kripto. Nato so se usedli v bližnjo okrepčevalnico in v miru pozajtrkovali, kakor bi se jim nikamor ne mudilo. V lurški votlini so zmolili en del rožnega venca. Tisti obisk Lurda je bil dejanje zahvale za veliko družino Dela, za njene člane in za vse, ki so z njo povezani. »Drugega za drugim se je spomnil vseh, ki so ostali v rdeči coni, in pomislil na vsakega posebej od onih, ki jih bomo morali poiskati, kakor hitro bomo prispeli v drugo cono,« pravi Juan Jiménez Vargas.^[26]

Ob šestih popoldne so prišli v Saint-Jean-de-Luz. Tam se je José María Albareda sestal s svojim bratom, ostali pa so, ko se je že stemnilo, prečkali mednarodni most pri kraju Fuenterrabía in se tako zopet znašli na španskih tleh.

↗ Naslednje poglavje

[1] Prim. Pedro Casciaro Ramírez, *op. cit.*, str. 125. *Deo gratias* – Bogu hvala.

[2] Evharistični post, ki je bil pogoj za prejem obhajila, se je začel istega dne opolnoči. Člani odprave so ponoči jedli sladkor in zgodaj zjutraj ob kresu še kaj zaužili, tako da po prihodu v vas niso mogli prejeti obhajila.

[3] Luis Pujol Tubau, RHF, T-00675, str. 2; Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-IV, str. 30. Luis Pujol, ekonom in dekan v Stari Andori od leta 1930, je bil takrat star 36 let; v duhovnika je bil posvečen leta 1925.

[4] Pismo, EF-371202-1.

[5] Dnevnik, RHF, D-15323, l. 51v, str. 45.

[6] Prim. Dnevnik, *prav tam*, l. 52, str. 45; Pedro Casciaro Ramírez, *op. cit.*, str. 126. Omenjeni telegram se je glasil: ***Javier Lauzurica. Škof v Vitorii. Spominjam se vas ob vašem godu. Včeraj sem pribežal skupaj z osmimi izmed mojih. Jutri se odpravimo v Saint-Jean-de-Luz. José María Escrivá*** (EF-371203-02).

[7] Pismo iz Andore Isidoru Zorzanu Ledesmi, EF-371203-1.

[8] Dnevnik, RHF, D-15323, l. 54, str. 47.

[9] Prim. Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-III, str. 165.

[10] Prim. Francisco Botella Raduán, RHF, T-00159/1, str. 53.

[11] Prim. Pedro Casciaro Ramírez, *op. cit.*, str. 126; Dnevnik, RHF, D-15323, l. 63v, str. 54.

[12] Dnevnik, RHF, D-15323, l. 64v, str. 55.

[13] Prim. Pedro Casciaro Ramírez, *op. cit.*, str. 126–127.

[14] Dnevnik, RHF, D-15323, l. 65, str. 55.

[15] *Zapiski*, št. 1463, 2. 1. 1938.

[16] Prim. Dnevnik, RHF, D-15323, l. 59, str. 50.

[17] Dnevnik, *prav tam*.

[18] Ta »upor« je seveda treba umestiti v čas, ko je bil Fernando de los Ríos minister za javno šolstvo, se pravi v obdobje od decembra 1931 do julija 1933. Od začetka vojne dalje pa so bili problemi, s katerimi se je soočal msgr. Justino Guitart, škof v kraju Seo de Urgel, drugačne narave: 23.

julija 1936 je moral zapustiti Španijo in se je zatekel v Andoro. V tej kneževini je ostal do 13. avgusta, ko je odšel v Francijo, saj je bilo v nevarnosti njegovo življenje (prim. Jesús Castells Serra, *op. cit.*, str. 265–267).

[19] Luis Pujol Tubau, RHF, T-00675, str. 5; prim. Dnevnik, RHF, D-15323, l. 66v, str. 57.

[20] *Zapiski*, št. 1463.

[21] Prim. *Zapiski*, opomba 1064, ki jo je dodal msgr. Álvaro del Portillo.

[22] Prim. Dnevnik, RHF, D-15323, l. 69, str. 58.

[23] Prim. Dnevnik, RHF, D-15323, l. 71, str. 61; Francisco Botella Raduán, RHF, T-00159/1, str. 53.

[24] Prim. Pedro Casciaro Ramírez, *op. cit.*, str. 128–129; Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-IV, str. 32.

[25] Prim. Pedro Casciaro Ramírez, RHF, T-04197, str. 50; prim. tudi Francisco Botella Raduán, RHF, T-00159/1, str. 54; Tomás Alvira Alvira, RHF, T-04373, str. 10; Álvaro del Portillo, *Sum.* 915.

[26] Juan Jiménez Vargas, RHF, T-04152-IV, str. 33.

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sl-si/article/9-v-andori/](https://dev.opusdei.org/sl-si/article/9-v-andori/)
(7. Avg. 2025)